

คำนำ

ประเทศไทยกำลังจะเกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากรครั้งสำคัญจากการก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัย และจะเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 สัดส่วนประชากรผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 19.8 ของจำนวนประชากรทั้งหมด การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ย่อมส่งผลกระทบต่อแนวทางการพัฒนาประเทศ รูปแบบการจ้างงาน ศักยภาพทางเศรษฐกิจ ค่านิยมทางสังคมในด้านต่าง ๆ และที่สำคัญคือรูปแบบการใช้ชีวิตของประชากร จากคนโสดก็จะเปลี่ยนเป็นผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ตามลำพังคนเดียว ซึ่งจากสถิติมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 3.6 ในปี 2537 เป็นร้อยละ 8.7 ของผู้สูงอายุทั้งหมดในปี พ.ศ. 2557

ผู้สูงอายุอาศัยที่อยู่ตามลำพังอยู่คนเดียวโดยส่วนใหญ่มักมีปัญหาด้านสุขภาพทั้งทางจิตและทางกาย รวมทั้งขาดผู้ดูแล¹ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องวางแผนเพื่อรองรับกับการสภาวะการณดังกล่าว คณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2559 เห็นชอบมาตรการสร้างที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ (Senior Complex) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้มีที่พักอาศัยที่ปลอดภัย มีอุปกรณ์ใช้สอยที่เหมาะสมและอยู่ในความดูแลของแพทย์และพยาบาล โดยกรมธนารักษ์ได้จัดหาที่ราชพัสดุในจังหวัดชลบุรี จังหวัดนครนายก จังหวัดเชียงราย และจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อดำเนินการสร้างที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ นอกจากนี้ยังให้การเคหะแห่งชาติ ธนาคารอาคารสงเคราะห์และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ไปดำเนินการจัดหาสถานที่ที่เหมาะสมเพื่อนำมาสร้างเป็นที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ²

การจะดำเนินการจัดสร้างที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุดังกล่าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถตอบสนองความคาดหวังและสร้างความสุขให้กับผู้สูงอายุทั้งทางร่างกายและจิตใจ กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่เสนอแนะมาตรการ แนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพ การจัดสวัสดิการและการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุ จึงจำเป็นต้องมีข้อมูลและองค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการให้บริการ การบริหารและการจัดการที่พักรักษาสำหรับผู้สูงอายุทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ในทุกกลุ่มประเภทของผู้สูงอายุ ทั้งที่มีรายได้น้อย รายได้ปานกลาง และรายได้สูง เพื่อนำข้อมูลและองค์ความรู้มาถอดบทเรียน จัดทำเป็นข้อเสนอแนะ ข้อเสนอแนะ ในการจัดสร้างที่พักรักษาสำหรับผู้สูงอายุที่สอดคล้อง เหมาะสมกับวิถีชีวิตแบบไทยที่มีการบริหารจัดการในมาตรฐานระดับสากล

รายงานฉบับนี้เป็นรายงานฉบับสมบูรณ์ซึ่งเป็นผลจากการดำเนินการศึกษาในระยะเวลา 75 วัน โดยจะนำเสนอข้อค้นพบจากการศึกษาเอกสาร การศึกษาดูงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นนักวิชาการและผู้บริหารที่พักรักษาสำหรับผู้สูงอายุ รวมทั้งการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้มาวิเคราะห์เพื่อจัดทำเป็นข้อเสนอแนะรูปแบบการให้บริการ การบริหารและการจัดการที่พักรักษาสำหรับผู้สูงอายุที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย

คณะผู้วิจัย

พฤศจิกายน 2560

¹ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 หน้า 11

² <http://www.ofm.mof.go.th/index.php/2011-06-18-07-26-30/2011-06-20-03-48-12/2220-8112559.html>

